

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК
ЛІНГВОМЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА**

У статті розглянуто проблему організації навчально-дослідницької діяльності учнів підліткового віку в контексті україномовної освіти. На основі наукового осмислення порушеної проблеми обґрунтовано важливість зв'язку методів навчання і методів мовознавчої науки у формуванні дослідницьких умінь учнів. Шляхом аналізу науково-методичної літератури й синтезу теоретичних ідей виділено методи, які доцільно використовувати в учнівських лінгвістичних дослідженнях різного спрямування, окреслено інноваційні підходи до методики навчально-дослідницької діяльності в основній школі.

Актуальність і постановка проблеми. Збільшення ролі науки в сучасному суспільстві, зростання інтересу до конкурсів вітчизняної МАН (тобто Малої академії наук), посилення вимог до якості учнівських наукових розвідок зумовило актуальність проблеми організації навчально-дослідницької діяльності школярів. Зокрема, проблему наукових досліджень у школі, на думку сучасних учених (О. Микитюк, В. Соловійов), не можна вважати розв'язаною, вона потребує подальшого розроблення, різних підходів і навіть поглядів [1: 55]. У межах україномовної освіти проблема організації навчально-дослідницької діяльності школярів тісно пов'язана, по-перше, з науковим завданням розкрити методологію дослідницької діяльності юних мовознавців, по-друге, з практичним завданням сформулювати в учнів засобами української мови креативний і науковий стиль мислення, необхідний у подальшому для здійснення самонавчання впродовж життя, створення нових професійних моделей та реалізації їх у майбутній фаховій діяльності, для успішної участі в державних і міжнародних програмах, конкурсах, наукових проєктах.

Ступінь наукової розробки проблеми. Аналіз наукової літератури, присвяченої розв'язанню порушеної проблеми, свідчить, що в працях вітчизняних мовознавців (Ф. Бацевича, А. Зеленька, В. Кононенко, М. Кочергана, М. Крупи, М. Плющ, Л. Мацько, О. Селіванової та ін.) описано методи наукового дослідження мови, які можуть стати джерелом розв'язання проблеми когнітивних методів навчально-дослідницької діяльності. Окремі лінгвометодичні підходи в організації навчально-дослідницької діяльності учнів розкрито в працях дидактиків-філологів, зокрема П. Білоусенко розглянув методичні аспекти підготовки учнівської наукової роботи з проблем українського мовознавства [2], С. Омельчук визначив певні особливості застосування дослідницького методу в навчанні української мови [3], С. Абрамова висвітлила методичні питання навчально-дослідницької роботи учнів з російської мови [4]. Увага сучасних дидактиків-філологів (О. Горошкіна, С. Караман, К. Климова, М. Пентиліук, О. Потапенко та ін.) до окремих аспектів організації дослідницької діяльності учнів у процесі навчання мови є закономірною. Однак залишається чимало нерозв'язаних питань щодо методичного інструментарію, який може бути реалізований у межах сучасної україномовної освіти з метою організації навчально-дослідницької діяльності учнів підліткового віку. Актуальним є студіювання методів навчально-наукового пізнання мовної картини світу, формування дослідницьких умінь з урахуванням пізнавальних стилів учня, доцільності когнітивностильового підходу до вибору методів квазінаукового дослідження мовознавчого характеру тощо.

Мета статті – розкрити специфіку організації навчально-дослідницької діяльності учнів підліткового віку в контексті україномовної освіти. З огляду на важливість методів навчально-наукового пізнання мови в одержанні учнями знань мовознавчого характеру, завдання цієї роботи: розглянути традиційні та інноваційні підходи до методики дослідницької діяльності учнів, окреслити методи навчального дослідження української мови шляхом співвіднесення усталеного наукового досвіду з новим.

Виклад матеріалу. У досягненні мети статті ми виходимо з визначення *дослідницької діяльності* учнів як діяльності, безпосередньо пов'язаної із розв'язанням творчого, дослідницького завдання, що не має наперед відомого результату та передбачає етапи, характерні для наукового дослідження [5: 236]. Дослідницький підхід до навчання в контексті шкільної мовної освіти орієнтує на те, щоб навчально-дослідницьку діяльність організувати за трьома напрямками: 1) розвиток наукового стилю мислення учнів шляхом самостійного виконання на уроці міні-досліджень (мовних завдань дослідницького характеру) або проведення уроку-конференції, уроку-дослідження; 2) участь учнів у шкільних лінгвістичних семінарах, конференціях; 3) підготовка конкурсної наукової роботи з проблем мовознавства і її захист (безпосередня участь учнів у дослідницькій роботі шкільного наукового товариства й МАН).

Важливим завданням в організації навчально-дослідницької діяльності школярів є пошук ефективних методів і технологій навчання. У процесі розв'язання цього завдання для формування дослідницьких умінь необхідно враховувати, що методи навчання мають більшою чи меншою мірою відобразити

методи мовознавчої науки. В організації навчально-дослідницької діяльності учнів актуальним є *принцип науковості змісту і методів навчання*, з огляду на який, за О. Корсаковою, зміст навчання має відповідати сучасному стану науки, визначати оволодіння методами наукового пізнання, що передбачає застосування в організації діяльності учнів методів проблемного навчання, дослідницьких методів [6: 713-714]. У системі методів навчання наукові методи є різновидом когнітивних методів навчання. Мета всіх методів когнітивного навчання, як зазначають психологи, полягає в розвитку інтелекту, а точніше всієї сукупності розумових здібностей і стратегій, які роблять можливим процес навчання й адаптації до нових ситуацій. Під час застосування цих методів великого значення надається метапізнанню (процедурам самоконтролю, саморегулювання та ін. у когнітивній діяльності) й процесам соціального опосередкування, зокрема з боку вчителя [7: 17-31]. Зазвичай кожен із когнітивних методів навчання є цілісною системою розумових дій, які дають змогу розвивати мислення на теоретичному рівні. У системі способів навчання, які спрямовуються на збагачення індивідуального розумового досвіду учнів, можуть використовуватися діалогічні, дослідницькі, проектні, рефлексивні методи.

За Л. Скуратівським, Л. Піскорською, на уроках мови серед методів пізнання як загальних методів учіння доцільно використовувати такі: *спостереження, експеримент, моделювання, сходження мислення від абстрактного до конкретного, аналогію, гіпотезу* [8: 15]. У процесі засвоєння мовної теорії формування логічного мислення проводиться на специфічному мовному матеріалі. В умовах організації дослідницької діяльності учнів підліткового віку логічні методи дають змогу оволодіти культурою навчального дослідження, мисленнєвої діяльності. Важливими складниками в системі відповідних методів є такі загальні методи, як *аналіз і синтез*. З позицій логіко-лінгвістичного підходу специфічні види пошукової пізнавальної діяльності – це логічні способи мислення, виконувані на основі навчально-предметного матеріалу, що виявляють себе як *специфічні дії пізнання мови*. Наприклад: *порівняння* мовних фактів для з'ясування їх спільних і відмінних ознак; *доведення* думок мовного характеру; *обґрунтування* лінгвістичних тверджень; *класифікація* мовних явищ, *узагальнення* мовного характеру та ін. У процесі організації навчально-дослідницької діяльності учнів підліткового віку ці способи мають логіко-специфічний характер і відіграють роль методів навчання, що формують емоційно-інтелектуальну чутливість до слова, розвивають когнітивні процеси та поступово збагачують лінгвістичний світогляд школярів. Функціональне значення наведених способів пізнання мови полягає в тому, що вони дають змогу на матеріалі мовної теорії формувати узагальнені види освітньої діяльності як основу для навчально-дослідницьких дій із новим однотипним мовним матеріалом. Логічні й специфічні методи як компоненти навчально-дослідницької діяльності взаємопроникають, інтегруються, а отже, набувають нової якості. З функціонального погляду вони вчать школярів зіставляти одержану інформацію із власним когнітивним досвідом, дають змогу віднайти й усвідомити специфічні особливості мовних фактів, що розвиває лінгвістичне мислення, забезпечує адекватне сприймання й розуміння мовної картини українців.

У процесі оволодіння мовними способами мислення особливу роль відіграє система *пізнавально-дослідницьких мовних завдань*. Той чи інший спосіб мисленнєвої діяльності, що лежить в основі пізнавально-дослідницького мовного завдання, визначає метод виконання відповідного завдання – аналітичний, порівняльний, доведення та ін. Пізнавально-дослідницькі завдання з мови в багатьох випадках можуть бути виконані такими логічними методами: *аналогія, гіпотеза, порівняння, узагальнення* та ін.; ці завдання передбачають *методи спостереження* над мовними явищами, *диференціації* та *інтеграції* матеріалу, *перегрупування* його, *аналізу* взаємозамінюваних граматичних форм, *конструкцій, постановки запитань і відповідей* на них, *конструювання* речень, словосполучень, окремих слів для ілюстрування дослідженого поняття. Пізнавально-дослідницькі завдання та методи їх виконання формують різні розумові дії з мовним матеріалом. Теоретичні методи навчально-наукового пізнання мови (*метод гіпотези, метод моделювання, порівняльний метод, метод аналізу мовних понять* та ін.) виробляють когнітивні вміння самостійно оволодівати знаннями, способами дій: вміння аналізувати мовні факти й на цій основі робити висновки; вміння працювати з інформаційними джерелами – навчальною, науково-популярною літературою, словниками, довідниками, посібниками; вміння висувати тези, припущення й доводити їх тощо. Відповідні методи передбачають пошукові когнітивно-інтелектуальні дії. Практичні методи (*мовний розбір, створення учнівської презентації мовного характеру, метод вправ (мовних), метод проектів (мовних)* та ін.) передбачають закріплення й застосування мовних знань на практиці – їх специфіка визначається тим, що домінує не пізнавальна, а практична виконавська тактика навчальної діяльності. Використання цих методів дасть змогу залучати учнів до самостійного пошуку співвідношення між розумовими операціями та ефективним їх застосуванням у конкретних умовах практичної навчально-дослідницької праці.

Отже, опанування навчальних тактик дослідницької діяльності має відбуватися в поєднанні з активним формуванням системи мисленнєвих і практичних дій. Відповідно виникає потреба добирати комплекс методів навчання з урахуванням структури психічних процесів школярів, їхніх персональних когнітивних стилів та особистісного когнітивного досвіду. *Когнітивностильовий принцип* добору методів орієнтує на варіативне застосування методів навчально-дослідницької діяльності з урахуванням

індивідуальних пізнавальних характеристик школярів. Завдяки реалізації цього принципу в умовах україномовної освіти під час організації навчально-дослідницької діяльності учнів підліткового віку розширюється мовно-когнітивний світогляд, інформаційний запас, збагачуються рівні ментального досвіду, зокрема когнітивний (способи кодування інформації, когнітивні схеми, поняттєві структури), метакогнітивний (інтелектуальний контроль, метакогнітивна обізнаність, відкрита пізнавальна позиція), інтенціональний (особистісні переконання, чуттєво-емоційні переживання).

Індивідуальний стиль навчально-дослідницької діяльності залежить від змісту, цілей навчально-пошукової роботи і становить сукупність способів засвоєння й застосування нових знань, навичок, умінь. Такий стиль пов'язаний з когнітивним стилем. За сучасною інтерпретацією, *когнітивний стиль* – це "система притаманних індивідові способів пізнання, характерних для нього стратегій сприймання, запам'ятовування, мислення, розв'язування задач. Когнітивний стиль не впливає безпосередньо на успішність діяльності, він визначає її манеру, спосіб, шлях до мети" [5: 401]. Отже, вибір методів досягнення мети навчально-дослідницької діяльності значною мірою визначається персональним когнітивним стилем учня.

Зіставлення усталеного й нового наукового досвіду з питань організації навчально-дослідницької праці учнів дає змогу стверджувати, що активізувати самостійну навчально-пошукову діяльність школярів з мови можна шляхом використання *методів комп'ютерного навчання (метод комп'ютерного моделювання, метод розроблення "учнівського портфоліо" в електронному варіанті, метод роботи з комп'ютером у гіперсередовищі, Інтернет-діалог, Інтернет-змагання та ін.)*. Доцільність активного застосування під час навчально-дослідницької діяльності мовної особистості школяра дидактичних методів роботи з комп'ютером пояснюємо актуальним завданням широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню систему, що є виявом інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Серед таких методів виділяється *робота з комп'ютером у гіперсередовищі (гіпермедіа)*. Характерними ознаками цього методу, як слушно констатує К. Климова, є те, що навчальна інформація міститься в тексті, поєднаному з графіками, діаграмами, малюнками, музикою, мультимедією [9: 291]. Окреслений комплексний метод, який може інтегрувати в собі інші методи (пошуковий, аналітичний, інтерпретаційний, метод розмітки гіпертексту, класифікації, моделювання), під час реалізації дослідницького підходу до навчання забезпечує низку цілей: стимулювання й підтримання мотивації навчально-пошукової діяльності; вироблення навичок цілісно сприймати, розуміти, інтерпретувати, аналізувати й критично оцінювати інформацію, яка має нелінійну структуру; розвиток здатності вільно орієнтуватися в інформаційному просторі (цілеспрямовано шукати інформацію в гіперсередовищі) й самостійно продукувати тексти (створювати індивідуальні, групові інформаційні проекти, або гіпермедіа-проекти, у вигляді веб-сайту); виховання естетичних смаків, аудіовізуальної культури школярів.

Мовна підготовка старших підлітків має будуватися так, щоб учні в процесі спеціально організованої самостійної навчально-дослідницької діяльності оволодівали методами наукового пізнання шляхом виконання досліджень, що, у свою чергу, сприятиме зацікавленості, створенню внутрішньої мотивації і до предмета вивчення, і до способів навчально-пізнавальної діяльності, формуватиме науковий стиль мислення. Роль дослідницьких методів в основній школі особливо підвищується в 9 класі, коли учень може стати членом МАН. Як зазначає С. Абрамова, різниця між використанням лінгвістичних методів у науці і в учнівському дослідженні зумовлюється цілями дослідження: у науці метод спрямований на приріст наукового знання, у навчальному дослідженні – на одержання учнями дослідницького досвіду [4: 20]. Учнівські дослідження за змістом і формою виконання можуть бути різними: самостійне вивчення мовознавчої літератури, збирання діалектів, проведення соціолінгвістичного анкетування, підготовка доповіді й виголошення її в учнівській аудиторії, написання конкурсної наукової роботи та ін. У межах такої діяльності її суб'єкти мають усвідомити важливість методів науки для забезпечення наукового характеру навчально-дослідницької роботи. Розв'язання проблеми способів навчального дослідження потребує осмислення мети пошуково-дослідницької діяльності. Саме мета дослідження зазвичай визначає логіку застосування методів його виконання. Така мета охоплює передбачуваний кінцевий результат навчально-дослідницької діяльності. Аналіз праць мовознавців і дидактиків-філологів дає змогу виділити методи, які доцільно використовувати в учнівських лінгвістичних дослідженнях, а саме:

- *соціолінгвістичні методи дослідження*: спостереження за соціальною поведінкою людей, анкетування, інтерв'ювання, аналіз документальних джерел, експериментальний метод;
- *методи діалектологічного дослідження*: метод спостереження й запису говіркових текстів, метод складання лінгвістичних карт;
- *методи психолінгвістичних досліджень*: контент-аналіз (вияв і оцінювання специфічних характеристик текстів та інших носіїв інформації, у яких виділяються психологічні характеристики комунікатора, аудиторії, жанри повідомлень та ін.), метод вільних асоціацій, спостереження, метод експерименту (лінгвістичного, психолінгвістичного, формувального);

- *методи комунікативної лінгвістики*: дискурс-аналіз (наприклад, аналіз мовних аспектів комунікації: побутового діалогу, газетних повідомлень, записів інтерв'ю, протоколів зборів), контент-аналіз (установлення елементарної одиниці, наприклад словесного символу, та опис об'єктивних характеристик її функціонування в межах великої кількості дискурсів), трансакційний аналіз (аналіз поведінки учасників спілкування з огляду на мовні та невербальні засоби, з урахуванням психологічних ігор, "сценаріїв" міжособистісних стосунків);
- *методи лінгвокультурологічного дослідження*: контент-аналіз; фреймовий аналіз; інтерв'ю; корпусний аналіз, що дає змогу відібрати приклади конкретних мовних явищ (форм слів, граматичних конструкцій) за допомогою корпусу текстів певною мовою в електронному вигляді;
- *методи лінгвістичного дослідження художнього тексту* (лінгвоаналізу): загальні для стилістики – семантико-стилістичний, порівняльний, стилістико-статистичний, метод стилістичного експерименту; *специфічні* для лінгвоаналізу – метод комплексного аналізу художнього тексту, метод лінгвістичного аналізу за мовними рівнями, метод дослідження лексико-семантичних полів, контекстний, інтертекстуальний метод аналізу мовних одиниць тощо.

Шкільна практика свідчить, що вчителі-словесники часто орієнтують оочих до науки школярів на системно-структурні дослідження мови. *Методи системно-структурної лінгвістики* містять *специфічні* наукові методи, характерні для дослідження одиниць певного мовного рівня – *фонетичного* (аудитивний аналіз мовного матеріалу, інтонографування), *лексичного* (метод компонентного аналізу семантичної структури слова, метод семантичних диференціалів), *морфологічного* (частиномовна диференціація слів, морфологічний аналіз), *синтаксичного* (метод графічного представлення синтаксичних структур, структурно-семантичний метод) та ін., і *загальнолінгвістичні* методи, зокрема описовий метод, метод дистрибутивного аналізу, трансформаційного аналізу, статистичний метод, контрастивний метод тощо. У процесі дослідницької діяльності учнів важливо поєднувати різні методи, наприклад, як стверджує О. Бондар, для дослідження лексичного складу мови використання лише компонентного аналізу не дає змоги встановити ієрархію сем і зробити їх ранжування, "найефективнішою є комбінована методика, за якої компонентний аналіз застосовують у поєднанні з дистрибутивним, трансформаційним і статистичним аналізом" [10: 291].

Дидактична ефективність методів мовознавчої науки, структура кожного з них певною мірою залежить від стану розроблення теорії, яка, по суті, є умовою обґрунтування того чи іншого методу. Наприклад, *лінгвокогнітивні методи* (концептуальний аналіз, когнітивно-ономасіологічний аналіз та ін.) співвідносяться з теорією когнітивної лінгвістики. Опора на сучасні мовознавчі теорії у процесі застосування дослідницького підходу до навчання учнів підліткового віку дає змогу реалізувати *принцип методологічного плюралізму* як рівноправності різних методів у квазінауковому пізнанні мови, що уможливорює варіативність методик з урахуванням потреб, інтересів, нахилів, досвіду учнів. Завдання вчителя-словесника в організації самостійної навчально-дослідницької роботи учнів з української мови – розкрити специфіку відповідних методів навчання, забезпечити внутрішню мотивацію пошукової роботи та належні умови самостійного виконання спеціальних дослідницьких завдань. Якість підготовки учнів до навчально-дослідницької праці значною мірою залежить від рівня культурно-дослідницької роботи школи.

Висновки. Системний підхід до застосування видів і методів навчально-дослідницької діяльності в контексті країномовної освіти учнів-підлітків, що передбачає взаємозв'язок конкретно-абстрактного пізнання мовної картини українців, мовно-мовленнєву практику учня, діалогічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, дає змогу формувати науковий стиль мислення школярів, збагачувати мовно-мовленнєві знання, розвивати вміння здобувати інформацію, інтерпретувати, аналізувати, переробляти, моделювати, створювати, оцінювати мовленнєві продукти під час виконання навчально-дослідницьких завдань; опановувати різноманітні методи діяльності та комплекс соціально значущих цінностей. За таких умов учень стає активним суб'єктом навчально-дослідницької діяльності, оволодіває процедурами самоорганізації, самопізнання, самовдосконалення, навичками самоконтролю й самооцінки, набуває когнітивно-креативного досвіду – у результаті зміст і процес навчально-дослідницької праці набувають для учнів особистісного смислу. Перспективними є подальші дослідження особливостей когнітивно-креативного розвитку школяра в процесі дослідження ним української мови, психолого-педагогічних умов упровадження інноваційних технологій під час організації навчально-дослідницької діяльності школярів, питань застосування дослідницьких методів у процесі виконання учнівських лінгвістичних студій, підготовки вчителів у педагогічних ВНЗ до організації проведення наукових досліджень юними мовознавцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Микитюк О. М. Наукові дослідження школярів : [навчально-метод. посіб.] / [Микитюк О. М., Соловійов В. О., Васильєва С. О. ; за ред. академ. І. Ф. Прокопенка]. – Х. : Скорпіон, ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2003. – 80 с.
2. Білоусенко П. І. Мовознавчі студії в школі / П. І. Білоусенко. – Запоріжжя : Хортиця, 2000. – 40 с.
3. Омельчук С. Дослідницький метод у навчанні української мови / Сергій Омельчук // Українська мова і література в школі. – 2012. – № 2. – С. 7–10.

4. Абрамова С. В. Проектная и учебно-исследовательская работа школьников по русскому языку / С. В. Абрамова // Русский язык в школе. – 2011. – № 7. – С. 20–25.
5. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Корсакова О. К. Принципи навчання / О. К. Корсакова // Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 713–714.
7. Когнитивное обучение : современное состояние и перспективы : [сб. науч. трудов] / [ред. Т. Галкина, Э. Лоарер ; пер. с франц. И. Блиниковой]. – М. : Институт психологии РАН, 1997. – 296 с.
8. Піскорська Л. Проблемно-пізнавальні завдання на уроках рідної мови / Л. Піскорська, Л. Скуратівський // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 7–8. – С. 14–16.
9. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : [монографія] / К. Я. Климова. – Житомир : РУТА, 2010. – 560 с.
10. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.] / [Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л.]. – К. : ВЦ "Академія", 2006. – 368 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Mykytiuk O. M. Naukovi doslidzhennia shkoliariv [Students' Scientific Researches] : [navchal'no-metod. posib.] / [Mykytiuk O. M., Soloviov V. O., Vasil'eva S. O. ; za red. akadem. I. F. Prokopenka]. – Kh. : Skorpion, KHDPU im. G. S. Skovorody, 2003. – 80 s.
2. Bilousenko P. I. Movoznavchi studii v shkoli [The Linguistic Studios at School] / P. I. Bilousenko. – Zaporizhzhia : Khortytsia, 2000. – 40 s.
3. Omel'chuk S. Doslidnyts'kyi metod u navchanni ukrains'koi movy [The Research Method in Studying the Ukrainian Language] / Sergii Omel'chuk // Ukrains'ka mova i literatura v shkoli [The Ukrainian Language and Literature at School]. – 2012. – № 2. – S.7–10.
4. Abramova S. V. Proektnaia i uchebno-issledovatel'skaia rabota shkol'nikov po russkomu yazyku [The Pupils' Project and Educational-Research Work on the Russian Language] / S. V. Abramova // Russkii yazyk v shkole [The Russian Language at School]. – 2011. – № 7. –S. 20–25.
5. Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education] / [Akad. ped. nauk Ukrainy ; golovnyi red. V. G. Kremen'] – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
6. Korsakova O. K. Printsypy navchannia [Principles of Study] / O. K. Korsakova // Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education] / [Akad. ped. nauk Ukrainy ; golovnyi red. V. G. Kremen']. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – S. 713–714.
7. Kognitivnoe obuchenie : sovremennoe sostoianie i perspektivy [Cognitive Training : Current Status and Perspectives] : [sb. науч. трудов] / [red. T. Galkina, E. Loarer ; per. s frants. I. Blinnikovo]. – M. : Institut psikhologii RAN, 1997. – 296 s.
8. Piskors'ka L. Problemno-piznaval'ni zavdannia na urokakh ridnoi movy [Problem-Cognitive Tasks on the Lessons of the Native Language] / L. Piskorska, L. Skurativs'kyi // Ukrains'ka mova i literatura v shkoli [The Ukrainian Language and Literature at School]. – 2007. – № 7–8. – S. 14–16.
9. Klymova K. Yu. Teoriia i praktyka formuvannia movnokomunikatyvnoi profesiinoi kompetentsii studentiv nefilologichnykh spetsial'nostei pedagogichnykh universytetiv [Theory and Practice Formation of the Students' Linguistic Communicative Competence of the Professional Philological Specialties in the Pedagogical Universities] : [monografiia] / K. Yu. Klymova. – Zhytomyr : RYTA, 2010. – 560 s.
10. Suchasna ukrain'ska mova : Fonetyka. Fonologiiia. Orfoepiia. Grafika. Orfografiia. Leksykologiiia. Leksykografiia [The Modern Ukrainian Language : Phonetics. Phonology. Orthoepy. Graphics. Spelling. Lexicology. Lexicography] : [navch. posib.] / [Bondar O. I., Karpenko Yu. O., Mykytyn-Druzhynets M. L.]. – K. : VTS "Akademiia", 2006. – 368 s.

Матеріал надійшов до редакції 18.04. 2013 р.

Кучерук О. А. Организация учебно-исследовательской деятельности учеников как лінгвометодическая проблема.

В статье рассмотрена проблема организации учебно-исследовательской деятельности учащихся подросткового возраста в контексте украиноязычного образования. На базе научного осмысления поставленной проблемы обоснована важность связи методов обучения и методов лингвистической науки в формировании исследовательских умений учеников. Путем анализа научно-методической литературы и синтеза теоретических идей выделены методы, которые целесообразно использовать в ученических лингвистических исследованиях разной направленности, намечены инновационные подходы к методике учебно-исследовательской деятельности в основной школе.

Kucheruk O. A. The Organization of Pupils' Teaching and Research Activity as the Linguo-Methodical Problem.

The article deals with the problem of pupils' teaching and research activity in their juvenile age in the context of the Ukrainian language education. The importance of communication teaching methods and techniques in shaping the students' research skills in the linguistic science based on the scientific understanding of the problem is proved. The attention is directed on the importance of the principle of the science content and teaching methods in the organization of students' teaching and research activity and that the choice of methods to achieve the goal of teaching and research activity is largely determined by the student's personal cognitive style. By analyzing the scientific and technical literature and the synthesis of theoretical ideas, methods that are selected should be used in the students' linguistic research titles, including sociolinguistic, dialectological, psycholinguistic, linguistic cultural et al. The innovative approaches to teaching methods and research activities in the elementary school are outlined, the cognitive stylistic accents the necessity to respect the principle of the variable application of methods of teaching and research activities based on the individual cognitive characteristics of students that will help expand their linguistic and cognitive outlook, enriching cognitive, metacognitive, intentional levels of mental experience. The role of computer-based training methods to enhance students' self-teaching of the language is outlined. It is highlighted that the systematic approach to application types and methods of teaching and research activities in the context of the Ukrainian students and teenagers' education, which provides the relationship-specific abstract knowledge of the Ukrainian language picture, allows to create the scientific way of students' thinking, enrich the language and speech knowledge, develop skills to acquire the information, interpret, analyze, process, prototype, build, evaluate speech products during training and research tasks; learn various methods and complex socially significant values.